

भाग २

श्री ५ को सरकार
कानून तथा न्याय मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको शासनकालको सत्ताईसौ वर्षमा संसदले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

२०५५ सालको ऐन नं. १६

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणोत्यादि विविध विरुद्धावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

आयोडिनयुक्त नूनको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : आयोडिनको कमीबाट जनस्वास्थ्यमा पर्न जाने व्यापक र गम्भीर असरलाई कम खर्चिलो र सरल तरिकाले निवारण र निर्मल गर्न आयोडिनयुक्त नूनको समुचित मात्रामा उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति, बिक्री वितरण तथा नूनमा आयोडिन मिश्रण गर्ने व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको
शासनकालको सत्ताइसौं वर्षमा संसदले यो ऐन बनाएकोछ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम “आयोडिनयुक्त नून (उत्पादन तथा बिक्री वितरण) ऐन, २०५५” रहेकोछ ।

(२) यो ऐन श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको क्षेत्रमा तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा,-

(क) “आयोडिनयुक्त नून” भन्नाले न्यूनतम छयानब्बे प्रतिशत सोडियम क्लोराईड भएको धूलो वा दानादार ठोस अवस्थामा रहेको सेतो, फिक्का गुलाबी वा कैलो रङ्गको भई देखिने गरी माटो, गिर्खा, दुङ्गा र उद्धरण गर्न सकिने बाह्य पदार्थ वा फोहरमैला नमिसिएको र दफा १५ बमोजिम निर्धारित गुणस्तर भएको आयोडिनयुक्त नून सम्झनु पर्छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ ।
१३२३
(११)

- (ख) “अनुमतिपत्र” भन्नाले आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति वा विक्री वितरण गर्न दफा ७ बमोजिम दिइने अनुमतिपत्र सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “समिति” भन्नाले दफा १२ बमोजिम गठित आयोडिन अभावजन्य विकार निवारण समिति सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “उत्पादन” भन्नाले आयोडिन नभएको नूनमा आयोडिन मिश्रण गरी आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन गरिने कार्य सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “उत्पादक” भन्नाले प्रत्यक्ष रूपमा वा एजेण्ट मार्फत वा सम्झौताद्वारा वा सम्झौता अन्तर्गत नियन्त्रित व्यक्ति मार्फत उत्पादनमा संलग्न भएको अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ ।
- (च) “संस्था” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “पैठारी” भन्नाले आयोडिनयुक्त नून वा आयोडिन नभएको नून नेपाल अधिराज्यमा आयात गरिने कार्य सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “पैठारीकर्ता” भन्नाले आयोडिनयुक्त नून पैठारी गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “आपूर्ति” भन्नाले आयोडिनयुक्त नूनलाई वितरक वा उपभोक्तासम्म पुऱ्याउने कार्य सम्झनु पर्छ ।

- (ज) “आपूर्तिकर्ता” भन्नाले आयोडिनयुक्त नून आपूर्ति गर्ने अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ ।
- (ट) “बिक्री वितरण” भन्नाले उत्पादकको तर्फबाट आयोडिनयुक्त नूनको सूचना सेवा उपलब्ध गराउने, प्रवर्द्धन गर्ने, विज्ञापन गर्ने, नमूना वितरण गर्ने तथा त्यस्तो आयोडिनयुक्त नून बजारमा ल्याउने सम्बन्धी अन्य कुनै कार्य सम्झनु पर्छ ।
- (ठ) “वितरक” भन्नाले आयोडिनयुक्त नूनको थोक वा खुद्दा रूपमा बिक्री वितरण गर्ने कार्यमा संलग्न व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (ड) “निरीक्षक” भन्नाले दफा १८ को उपदफा (१) बमोजिम नियुक्त भएको वा तोकिएको निरीक्षक सम्झनु पर्छ ।
- (ढ) “लेबल” भन्नाले आयोडिनयुक्त नून प्याक गर्ने प्याकेजमा लेखिएको, छापिएको, लिथो गरिएको, चिन्ह लगाइएको, इम्बोस गरिएको, समावेश गरिएको वा अन्य किसिमले देखाइएको द्याग, चिन्ह, तस्वीर वा अन्य विवरणात्मक वस्तु सम्झनु पर्छ ।
- (ण) “नमूना” भन्नाले परीक्षणको लागि वा व्यापार प्रवर्द्धनको लागि तयार गरिएको आयोडिनयुक्त नूनको सानो परिमाण सम्झनु पर्छ ।
- (त) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था

आयोडिन नभएको नून पैठारी, खरिद तथा बिक्री गर्न तहने : समितिबाट तोकिए बमोजिम स्वीकृति नलिई कसैले पनि आयोडिन नभएको नून नेपाल अधिराज्यभित्र पैठारी, खरिद तथा बिक्री गर्न हुँदैन ।

४. आयोडिनयुक्त ननको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने पर्ने : आयोडिनयुक्त ननको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले यस ऐन बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।

५. अनुमतिपत्रको लागि दरखास्त दिने : दफा ४ बमोजिमको अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित समिति समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

६. अनुमतिपत्रको लागि जाँचबझ : दफा ५ बमोजिम दरखास्त परेमा समितिले देहाय बमोजिमका कुराहरुमा आवश्यक जाँचबझ गर्नेछ :-

(क) आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्न आवश्यक पर्ने प्राविधिक पक्ष तथा क्षमता,

(ख) दरखास्तवालाको आर्थिक हैसियत,

(ग) उत्पादनको प्रयोजनको लागि आयोडिन नभएको नून पैठारी गर्ने भए तत्सम्बन्धी संभाव्यताको अध्ययन प्रतिवेदन,

(घ) पैठारी गरिएको आयोडिनयुक्त नूनको आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्ने भए त्यसको संभाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन र सोसंग सम्बन्धित आवश्यक कागजात,

(ङ) आयोडिनयुक्त नून, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्ने क्षेत्र,

(च) तोकिए बमोजिमका अन्य आवश्यक कुराहरु ।

७. अनुमतिपत्र दिने : दफा ६ बमोजिम जाँचबुझ गर्दा दरखास्तवाला आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्न सक्षम देखेमा समितिले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा दरखास्तवालालाई अनुमतिपत्र दिनेछ ।

८. अनुमतिपत्रको अवधि र नवीकरण : (१) दफा ११ बमोजिम अनुमतिपत्र अगावै खारेज भएकोमा बाहेक उत्पादन अनुमतिपत्रको अवधि बढीमा पन्थ वर्षको र पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण अनुमतिपत्रको अवधि बढीमा तीन वर्षको हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधि समाप्त हुनु भन्दा कम्तीमा छ महिना अगावै अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि तोकिएको ढाँचामा तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित समिति समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको स्थादभित्र अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि दरखास्त नदिएमा अनुमतिपत्र नवीकरण गरिने छैन र अवधि समाप्त भएका अनुमतिपत्र स्वतः रद्द भएको मानिनेछ ।

९. अनुमतिपत्र नदिइने : आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरणको लागि कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई क्षेत्र तोकी अनुमतिपत्र दिएकोमा त्यस्तो अनुमतिपत्रमा उल्लिखित अवधिभरको लागि सोही क्षेत्रमा आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरणको लागि अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई अनुमतिपत्र दिइने छैन ।

तर अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले अनुमतिपत्रमा उल्लिखित क्षेत्रमा माग बमोजिमको आयोडिनयुक्त नून उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्न नसकेको भन्ने कुरा समितिलाई जानकारी हुन आएमा समितिले तोकिए बमोजिम जाँचबुझ गर्दा सो कुरा मनासिव देखिन आएमा अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई सो क्षेत्रमा आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्न अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ ।

१०. अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले पालन गर्नपर्ने कुराहरु : अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्दा अपनाउनु पर्ने प्राविधिक तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कुराहरु तोकिए बमोजिम हुनेछन् ।

११. अनुमतिपत्र खारेज गर्न सकिने : (१) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले आयोडिनयुक्त नूनको उत्पादन, पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री वितरण गर्दा दफा १० बमोजिम अपनाउनु पर्ने कुराहरुको पालना नगरेमा समितिले त्यस्तो व्यक्ति वा संस्थालाई निश्चित अवधि तोकि त्यस्ता कुराहरुको पालना गर्नको लागि आवश्यक आदेश दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले आदेशको पालना नगरेमा समितिले त्यस्तो व्यक्ति वा संस्थाको अनुमतिपत्र खारेज गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुमतिपत्र खारेज गर्नु अघि समितिले सम्बन्धित अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थालाई आफ्नो सफाई पेश गर्न मनासिब मौका दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम समितिले अनुमतिपत्र खारेज गर्ने गरी गरेको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्ति वा संस्थाले पैतीस दिनभित्र मन्त्रालयमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-३

आयोडिन अभावजन्य विकार निवारण समिति

१२. आयोडिन अभावजन्य विकार निवारण समिति : (१) श्री ५ को सरकारको नीति र निर्देशन बमोजिम कार्यान्वयन गर्न देहाय बमोजिमको अध्यक्ष तथा सदस्य भएको आयोडिन अभावजन्य विकार निवारण समिति गठन हुनेछ :-

(क) सचिव, स्वास्थ्य मन्त्रालय	- अध्यक्ष
(ख) प्रतिनिधि (रा.प. प्रथम श्रेणी),
उद्योग मन्त्रालय	- सदस्य
(ग) प्रतिनिधि (रा.प. प्रथम श्रेणी),
आपूर्ति मन्त्रालय	- सदस्य
(घ) प्रतिनिधि (रा.प. प्रथम श्रेणी),
वाणिज्य मन्त्रालय	- सदस्य

- (ड) प्रतिनिधि (रा.प. प्रथम श्रेणी),
स्वास्थ्य मन्त्रालय - सदस्य
- (च) केन्द्रीय खाद्य अनुसन्धानशालाको
प्रभुख - सदस्य
- (छ) प्रतिनिधि, उद्योग वाणिज्य
संघ - सदस्य
- (ज) आयोडिनयुक्त नून उत्पादन,
पैठारी, आपूर्ति तथा बिक्री
वितरण कार्यमा संलग्न व्यक्ति
वा संस्थाहरु मध्येबाट श्री ५ को
सरकारबाट मनोनीत दुईजना - सदस्य
- (झ) श्री ५ को सरकारबाट मनोनीत
पोषण विज्ञ दुईजना - सदस्य
- (ञ) उपभोक्ताको तर्फबाट एकजना - सदस्य
- (ट) श्री ५ को सरकारले तोकेको
स्वास्थ्य मन्त्रालयको अधिकृत - सदस्य-सचिव
- (२) खण्ड (ज), (झ), (ञ) र (ट) बमोजिमका सदस्य
तथा सदस्य-सचिवको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ र निजहरु
पुनः मनोनीत हुन सक्नेछन् ।
- (३) समितिले बैठकमा विशेषज्ञलाई पर्यवेक्षकको
रूपमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (४) श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना
प्रकाशन गरी समितिको सदस्यहरूमा थपघट वा हेरफेर गर्न
सक्नेछ ।

(५) समितिको सचिवालय स्वास्थ्य मन्त्रालयमा रहनेछ ।

(६) समितिको लागि आवश्यक पर्ने बजेट श्री ५ को सरकारले उपलब्ध गराउने छ ।

१३. समितिको बैठक : (१) समितिको बैठक कम्तीमा वर्षको चार पटक बस्नेछ ।

(२) समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(३) समितिका पचास प्रतिशत सदस्यहरु उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) समितिको बैठकको निर्णय उपस्थित सदस्यहरुको बहुमतको आधारमा गरिनेछ । मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णयात्मक मत दिनेछ ।

(५) समितिको निर्णय सदस्य-सचिवले प्रमाणित गर्नेछ ।

(६) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१४. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : यस ऐनमा लेखिएका अन्य काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) उत्पादक, पैठारीकर्ता, आपूर्तिकर्ता तथा वितरकले पेश गरेको आयोडिनयुक्त नूनको लेबल तथा प्याकेजलाई तोकिए बमोजिम स्वीकृति प्रदान गर्ने ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि १३३७ हुनेछ।